

บทที่ 3

มาตรการที่ใช้บังคับ เกี่ยวกับข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต

ในบทนี้จะ เป็นการวิเคราะห์ว่า ความข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตที่ทํากันขึ้นระหว่าง ผู้ออกบัตรเครดิตและผู้ถือบัตรเครดิตนั้น จะมีผลใช้บังคับกันได้เพียงใดตามกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การหามาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครอง ผู้ถือบัตรเครดิตต่อไป โดยประเด็นที่มุ่งเน้นในการวิเคราะห์จากข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตก็คือ การกำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงที่เกิดขึ้น จากการที่มีผู้นำบัตรเครดิตที่สูญหายหรือถูกขโมยไปใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ ตลอดจนนำไปใช้ในการถอนเงินสดจากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ ส่วนความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรเครดิตในกรณีอื่น ๆ จะมีการกล่าวถึงโดยสังเขปเท่านั้น โดยจะพิจารณาเป็นหัวข้อดังนี้

3.1 การกำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตยอมรับผิดชอบในจำนวนเงินที่เกิดจากการนำบัตรเครดิตที่สูญหายหรือถูกขโมยไปใช้ซื้อสินค้าหรือบริการ

แม้ว่าตัวผู้ถือบัตรเครดิตจะได้ใช้ความระมัดระวังในการเก็บรักษบัตรเครดิตไว้ อย่างดีเพียงใดก็ตาม บัตรเครดิตก็ยังมีโอกาสหายได้ อีกทั้งยังอาจที่จะถูกขโมยโดยบุคคลอื่นก็ได้ ซึ่งเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรีบดำเนินการแจ้งให้ผู้ออกบัตรเครดิตทราบโดยเร็วที่สุด โดยสำหรับวิธีการแจ้งการสูญหายหรือถูกขโมยบัตรเครดิตนั้น ผู้ออกบัตรเครดิตแต่ละรายจะมีระเบียบวิธีการและกฎเกณฑ์ที่ไม่เหมือนกัน แล้วแต่ข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต โดยผู้ออกบัตรเครดิตบางรายก็อนุญาตให้ผู้ถือบัตรเครดิตสามารถแจ้งการสูญหายหรือถูกขโมยทางโทรศัพท์ได้ แต่สำหรับผู้ออกบัตรเครดิตบางรายก็ยอมรับเฉพาะการแจ้งการสูญหายหรือถูกขโมยบัตรเครดิตที่เป็นลายลักษณ์อักษร เท่านั้น นับว่าเป็นปัญหาที่ยุ่งยากสำหรับผู้ถือบัตรเครดิตอย่างมาก

สำหรับในประเทศไทย จากการที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 แล้วว่าสำหรับกรณีบัตรเครดิตสูญหาย หรือถูกขโมยนั้น ผู้ออกบัตรเครดิตได้กำหนดไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตมีสาระสำคัญที่คล้ายคลึงกัน เป็นส่วนใหญ่ว่า ผู้ถือบัตรเครดิตมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังในการเก็บรักษบัตรเครดิตมิให้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในมือของบุคคลอื่น ถ้าหากเกิดการสูญหายขึ้น จะต้องรีบแจ้งให้ผู้ออกบัตรเครดิตทราบโดยเร็วที่สุด เพื่อให้ผู้ออกบัตรเครดิตจะได้ดำเนินการแจ้งยกเลิก

บัตรเครดิตดังกล่าว แต่ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่เกิดขึ้น จากการที่ผู้ออกบัตรเครดิตถูกเรียกเก็บ จากการที่มีการนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ก่อนที่ผู้ออกบัตรเครดิตจะได้รับแจ้งถึง เรื่องการสูญหาย หรือถูกขโมย แต่ผู้ออกบัตรเครดิตบางรายกำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิต จะต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ออกบัตรเครดิตถูกเรียกเก็บจากการนำบัตรเครดิตไปใช้ จนกว่าผู้ออกบัตรเครดิตจะได้แจ้ง เรื่องการสูญหายหรือถูกขโมยไปให้ผู้รับบัตรเครดิตทราบโดยทั่วกัน เสียก่อน

จากลักษณะของข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการจำกัดความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรเครดิต แต่ในขณะเดียวกันกลับ เป็นการกำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน (ยกเว้นบัตรเครดิตเพียงบางชนิด เท่านั้นที่กำหนดจำนวนเงินขั้นสูงที่ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบ) อีกทั้งยังจะต้องรับผิดชอบโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน โดยจะต้องรับผิดชอบจนกว่าผู้ออกบัตรเครดิตจะได้แจ้ง เรื่องการสูญหายหรือถูกขโมย ให้ผู้รับบัตรเครดิตทราบโดยทั่วกัน ดังนั้นจึง เป็นผลกระทบบทความรับผิดชอบ เกือบทั้งหมดให้มาตกอยู่กับฝ่ายผู้ถือบัตรเครดิต สิ่งที่น่าจะพิจารณาก็คือข้อความจำกัดความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรเครดิตดังกล่าว จะมีผลในทางกฎหมายหรือไม่

แม้ว่าประเทศไทยจะยึดหลักในเรื่อง เสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of Freedom of Contract) และหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Principle of Autonomy of the Will) โดยคู่สัญญาสามารถที่จะตกลงยกเว้น เปลี่ยนแปลงสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมายอย่างไรก็ได้ ก็ใช้ว่าคู่สัญญาจะสามารถที่จะตกลงกันได้ในทุก ๆ เรื่อง ในการที่จะยกเว้นหลักแห่งความรับผิด ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ กล่าวคือ การหาความตกลงยกเว้นความรับผิดนั้น จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 373 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 373 "ความตกลงทำกันไว้ล่วงหน้า เป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อถ่วงดุล หวังความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของคนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ"

ตามปกติคู่สัญญาจะตกลงจำกัดความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายไว้เพียงใดก็ได้ แล้วแต่จะตกลงกันใน เมื่อไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่การที่จะตกลงกันถึงกับยกเว้นไม่ให้ลูกหนี้รับผิดชอบในถ่วงดุลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของลูกหนี้ด้วยแล้ว

ข้อตกลง เช่นว่านั้นก็ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตกเป็นโมฆะ
 ทั้งนี้ หมายความว่า เจาะข้อตกลงที่ยกเว้นความรับผิดชอบไว้เป็นการล่วงหน้าเท่านั้น แต่หากเป็น
 กรณีที่ได้กระทำทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เกิดความเสียหายเป็นหนี้ที่ต้องใช้
 ค่าเสียหาย ชันแล้ว เจ้าหนี้ยอมตกลงยินยอมไม่เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้เพื่อทดแทนความ
 เสียหาย ความยินยอมของเจ้าหนี้ มีผลใช้บังคับได้ไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 373

ส่วนกรณีฉ้อฉลตามมาตรา 373 หมายความว่า การไม่ชำระหนี้หรือการทำให้เสียหาย
 โดยจงใจ เหตุนี้ทำความเสียหายเกิดขึ้นโดยไม่จงใจ เช่น เกิดจากความประมาทเลินเล่อแล้ว
 คู่สัญญาอาจตกลงยกเว้นความรับผิดชอบล่วงหน้าได้ แต่อย่างไรก็ดีถ้าหากความประมาทเลินเล่อถึง
 ขนาดที่เรียกว่า เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กฎหมายก็ไม่ยอมให้ยกเว้นความรับผิด
 ถึงเพียงนั้น เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้นถือได้เท่ากับ เป็นความผิดโดยจงใจ
 เหมือนกัน

ส่วนอย่างไร เรียกว่า เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติ
 อธิบายไว้ ความประมาทเลินเล่อโดยทั่วไป ย่อมวินิจฉัยเทียบมาตรฐานความระมัดระวังของ
 วิทยุชนในฐานะ เช่น ลูกหนี้ในพฤติการณ์เช่นนั้น มิได้ถือเอาความระมัดระวังของลูกหนี้เป็นหลัก
 แต่บางกรณีกฎหมายอาจต้องการให้ใช้ความระมัดระวังมากขึ้น หรือน้อยลงก็ได้แล้วแต่จะบัญญัติ
 ไว้เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น มาตรา 659* เป็นต้น สำหรับความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
 นั้นหมายความว่า ความประมาทเลินเล่อ โดยที่ไม่ใช้ความระมัดระวังเสียเลย กิ่ง ๆ ที่เห็นภัยอันตราย
 อยู่ชัด ๆ ก็ยังไม่ใช้ความระมัดระวังให้พ้นภัยอันตรายที่เห็นอยู่นั้น โดยถ้าหากจะใช้ความระมัดระวังแค่
 เพียงเล็กน้อยภัยอันตรายนั้นก็อาจจะไม่เกิดขึ้น¹

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 659 บัญญัติว่า

“ถ้าการรับฝากทรัพย์สิน เป็นการทำให้เปล่าไม่มีบำเหน็จไซ้มี , ษาชชั รับฝากจำต้อง
 ใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินซึ่งฝากนั้น เหมือน เช่น เคยประพฤติในกิจการของตนเอง
 ถ้าการรับฝากทรัพย์สินนั้นมีบำเหน็จค่าฝาก ท่านว่าผู้รับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวัง
 และใช้ฝีมือเพื่อสงวนทรัพย์สินนั้น เหมือน เช่น วิทยุชนจะพึงประพฤติ โดยพฤติการณ์ดังนี้ ทั้งนี้ย่อมรวม
 ทั้งการใช้ฝีมืออันพิเศษ เฉพาะการในที่จะพึงใช้ฝีมือ เช่น นั้นด้วย
 ถ้าและผู้รับฝาก เป็นผู้มิวิชาชีพ เฉพาะกิจการค้าขายหรืออาชีพอย่างหนึ่งอย่างใด
 ก็จำต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือ เท่าที่เป็นธรรมดาจะ ต้องใช้และสมควรจะ ต้องใช้ ในกิจการ
 ค้าขายหรืออาชีพอย่างนั้น”

¹ จิตติ ดิงศักทีย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354-
 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526)
 หน้า 62-63.

นอกจากบทบัญญัติในมาตรา 373 แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ยังได้บัญญัติการควบคุมข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไว้ในบทบัญญัติเรื่อง เอกเทศ สัญญาบาง ลักษณะอีกด้วยว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดจะตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด จะต้องพิสูจน์ให้เห็น อีกว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ตกลงด้วยอย่างชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เช่นว่า นั้น ตัวอย่างเช่น ในสัญญารับขนของ (มาตรา 625)² สัญญารับขนคนโดยสาร (มาตรา 639)³ และสัญญารับฝากของเจ้าสำนักโรงแรม (มาตรา 677)⁴ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายย่อมรู้ดีถึง สภาพการณ์ว่าผู้ร่างสัญญาคงกล่าวย่อมได้เปรียบผู้รับสัญญาเพราะทำสัญญาเป็นอาชีพ จึงสามารถ ร่างสัญญาตามความชำนาญของคนโดยให้มีความเสียเปรียบน้อยที่สุด กฎหมายจึงบัญญัติให้ต้องมี การตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยเฉพาะเป็นราย ๆ ไป ผู้ให้สัญญาจะต้องเตือนให้ ผู้รับสัญญารับรู้ข้อความ ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดและมีการบันทึกคำยินยอมของผู้รับสัญญาไว้ เพียงแต่มีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดปรากฏในเอกสารหาเพียงพอไม่⁵ อย่างไรก็ตาม กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะกรณีสัญญาขนส่งของ สัญญารับขนคนโดยสารและสัญญารับฝากของเจ้า สำนักโรงแรมเท่านั้น สัญญาอื่น ๆ นอกจากนี้อาจตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเมื่อไม่ มีการชำระหนี้ได้โดยมีผลสมบูรณ์ หากไม่ขัดต่อบทบัญญัติในมาตรา 373 แต่มีข้อสังเกตว่าถ้าตกลง จำกัดความรับผิด (มิใช่ยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 373) ใ้สั้นเกินสมควรอาจถือว่าเป็น ข้อตกลงยกเว้นความรับผิด ซึ่งศาลฝรั่งเศสถือว่าความตกลงจำกัดความรับผิดนี้เป็นโมฆะ⁶

² มาตรา 265 บัญญัติว่า "ใบรับ ใบตราส่งหรือเอกสารอื่น ๆ ท่านอนั้นก็ดี ซึ่งผู้ ขนส่งออกให้แก่ผู้ส่งนั้น ถ้ามีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งประการใด ท่านว่า ความนั้นโมฆะ เว้นแต่ผู้ส่งจะได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เช่นว่านั้น"

³ มาตรา 639 บัญญัติไว้ว่า "ตั๋ว ใบรับ หรือเอกสารอื่นท่านอง เช่นว่านี้ อันผู้ขนส่ง ได้ส่งมอบแก่คนโดยสารนั้น หากมีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งอย่างใด ๆ ท่านว่าข้อความนั้น เป็นโมฆะ เว้นแต่คนโดยสารจะได้ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัด ความรับผิด เช่นว่านั้น"

⁴ มาตรา 677 บัญญัติว่า "ถ้ามีคำแจ้งความปิดไว้ในโรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่อื่น ท่านอง เช่นว่านี้ เป็นข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของเจ้าสำนักไว้ ท่านว่าความนั้น เป็น โมฆะ เว้นแต่คนเดินทางหรือแขกอาศัยจะได้ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ดังว่านั้น"

⁵ จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไข เพิ่มเติมโดยนาย จิตติ ดิงศักทีย, (กรุงเทพมหานคร : เยาวภาการพิมพ์, 2526) หน้า 307.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 308

ดังนั้น สำหรับข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตระหว่างผู้ออกบัตรเครดิตและผู้ถือบัตรเครดิต ที่กำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบ เมื่อเกิดกรณีบัตรเครดิตสูญหายหรือถูกขโมย โดยจะต้อง รับผิดชอบในจำนวนเงินที่เกิดขึ้นจากการที่มีการนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ จนกว่าผู้ออกบัตรเครดิตจะได้รับแจ้งเรื่องการสูญหายหรือถูกขโมย และได้แจ้งยกเลิกบัตรเครดิต ดังกล่าวไปยังผู้รับบัตรเครดิตให้ทราบทั่วกันแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อตกลงดังกล่าว เป็นการจำกัด ความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรเครดิตให้น้อยลงเท่านั้น กล่าวคือ ผู้ออกบัตรเครดิตจะรับผิดชอบใน ค่าสินค้าหรือค่าบริการที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตที่สูญหายหรือถูกขโมยก็ต่อเมื่อผู้ถือบัตรเครดิตได้ แจ้งเรื่องการสูญหายหรือถูกขโมยให้ผู้ออกบัตรเครดิตทราบ และผู้ออกบัตรเครดิตได้แจ้งเรื่องการ สูญหายหรือถูกขโมยให้ผู้รับบัตรเครดิตทราบโดยทั่วกัน เสียก่อน ความรับผิดชอบของผู้ออกบัตร เครดิต สำหรับค่าสินค้าหรือค่าบริการจึงจะเกิดขึ้น ณ เวลานั้น ดังนั้นการจำกัดความรับผิดชอบ ของผู้ออกบัตรเครดิตตามข้อกำหนดดังกล่าวยังไม่ถึงขนาดเป็นการตกลงล่วงหน้า เพื่อการยกเว้นมิให้ ผู้ออกบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบเพื่อถ่วงดุลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันจะทำให้ ข้อกำหนดในข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตตกเป็นโมฆะ เพราะขัดค่อมบทบัญญัติมาตรา 373 แต่อย่าง ใด อีกทั้งข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตก็มีใช้สัญญารับขนของ สัญญารับขนคนโดยสาร และสัญญา รับฝากของเจ้าสำนักโรงแรม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ผู้ออกบัตรเครดิตและผู้ถือบัตร เครดิต จึงทำความตกลงจำกัดความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรเครดิตไว้ได้ แม้ว่าข้อกำหนดดังกล่าว จะไม่เป็นธรรมกับผู้ถือบัตรเครดิตก็ตามแต่ในเมื่อไม่ขัดค่อมบทบัญญัติมาตรา 113⁷ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วก็สามารถใช้บังคับได้

3.2 การกำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตยอมรับผิดชอบในรายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ บัตรเครดิตผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ

ในปัจจุบันสำหรับประเทศไทยได้มีการนำเอาเครื่องอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้เพื่อ การให้บริการของธนาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็น ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการของธนาคาร

⁷ มาตรา 113 บัญญัติว่า "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย กิติ เป็นการพนันวิสัยกิติ เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กิติ การนั้นท่านว่าเป็น โฆษกรรม"

พาณิชย์ให้สามารถที่จะให้บริการแก่ลูกค้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรมก็คือ การนำเอาเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ (Automatic Teller Machine : ATM) มาให้บริการในด้านการฝากเงิน การถอนเงิน และการโอนเงินของลูกค้าธนาคารพาณิชย์

แต่เมื่อพิจารณาสถานภาพทางกฎหมายของธนาคารพาณิชย์ จากการนำเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติมาให้บริการแก่ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีกฎหมายที่กำหนดในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน และเหมาะสมมากพอ ดังนั้นจึงทำให้การกำหนดข้อตกลงหรือเงื่อนไขใด ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ ยังคงมีลักษณะผูกขาดแต่ฝ่ายเดียว เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นได้ จากการนำเอาเครื่องดังกล่าวมาใช้ในการให้บริการเกี่ยวกับบัตรเครดิต

โดยข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตระหว่างผู้ออกบัตรเครดิตกับผู้ถือบัตรเครดิต ได้กำหนดว่า

- ผู้ถือบัตรเครดิตจะเก็บรักษามบัตรเครดิต และรหัสประจำตัว (Personal Identification Number : PIN) ไว้อย่างดี และจะไม่แจ้งให้ผู้อื่นทราบโดยเด็ดขาด
- ผู้ถือบัตรเครดิตยินยอมชดใช้เงินให้ผู้ออกบัตรเครดิต ความจำนวนที่เกิดขึ้นจากการที่มีผู้นำบัตรเครดิตและรหัสประจำตัวไปใช้จนได้ผลกับเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตหรือไม่ก็ตาม
- ผู้ถือบัตรเครดิตจะไม่โอนหรือมอบบัตรเครดิต และรหัสประจำตัวให้ผู้อื่นไปใช้แทนเป็นอันขาด
- ผู้ถือบัตรเครดิตยอมรับว่าการใช้บัตรเครดิต พร้อมทั้งรหัสประจำตัวผ่านเครื่องฝากถอนอัตโนมัติ ผู้ออกบัตรเครดิตไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการใช้แต่ละครั้ง เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ถือบัตรเครดิตอีก และผู้ถือบัตรเครดิตยอมรับผิดชอบในรายการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตหรือไม่ก็ตาม

จากการพิจารณาข้อตกลงดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเด็นหลัก เป็นการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรเครดิตในเรื่องการนำเอาบัตรเครดิต พร้อมด้วยรหัสประจำตัวไปใช้กับเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ ในการถอนเงินสดจากเครื่องโดยผู้ออกบัตรเครดิตได้กำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่ถูกถอนออกมา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือไม่ก็ตาม อีกทั้ง

กำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตยอมรับว่าในการใช้บัตรเครดิต พร้อมทั้งสละประจำตัวกับเครื่องฝาก
ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ผู้ถือบัตรเครดิตไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานในการใช้จากผู้ถือบัตรเครดิตอีก
แต่ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องยอมรับผิดชอบในรายการที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตหรือไม่ก็ตาม

เมื่อเราพิจารณาถึงการใช้บัตรเครดิตพร้อมด้วยรหัสประจำตัวในการถอนเงินสดจาก
เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ เปรียบเทียบกับการถอนเงินจาก บัญชี โดยใช้เช็คสำหรับบัญชี
กระแสรายวัน หรือการถอนเงินจากบัญชีออมทรัพย์ โดยใช้ใบเบิกถอนเงินคู่กับสมุดคู่มือฝากแล้วจะ
เห็นได้ว่า การที่เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติทำการพิสูจน์ความถูกต้องของผู้มีสิทธิในบัตรเครดิตและ
รหัสประจำตัวของผู้ถือบัตรเครดิตนั้น จึงเปรียบเสมือนกับการตรวจสอบลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายในเช็ค
หรือใบเบิกถอนเงิน โดยถือเสมือนว่า การบ่อนรหัสประจำตัวผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ
เป็นการลงลายมือชื่อ อิเล็กทรอนิกส์แทนการลงลายมือชื่อโดยวิธีการทั่วไปนั้นเอง แต่การใช้
รหัสประจำตัวของผู้ถือบัตรเครดิตดังกล่าวแทนการลงลายมือชื่อในเช็ค หรือใบเบิกถอนเงิน
นั้น มีข้อแตกต่างที่สำคัญ คือ การที่ลูกค้าออกคำสั่งถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันโดยใช้เช็ค
หรือถอนเงินจากบัญชีออมทรัพย์ โดยใช้ใบเบิกถอนเงินพร้อมสมุดคู่มือฝากนั้นลูกค้าจะต้องไปติดต่อกับ
พนักงานธนาคารและจะต้องมีการลงลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายในการเบิกถอนเงินโดยที่ลายมือชื่อที่
เบิกถอนเงินนั้นจะต้องตรงกับลายมือชื่อที่ลูกค้าได้ไว้กับธนาคาร เมื่อตอนเปิดบัญชี นอกจากนี้
นี้ในการถอนเงินโดยใช้เช็คก็จะต้องผ่านขั้นตอนวิธีการตรวจสอบจากพนักงานของธนาคาร เสียก่อน
ถ้าหากมีการปลอมลายมือชื่อของลูกค้าในเช็คหรือใบเบิกถอนเงินนั้น โดยปราศจากความประมาท
เลินเล่อของลูกค้าแล้ว ลูกค้าผู้ฝากก็จะได้รับเงินสดค่าใช้จ่ายจากธนาคารตามจำนวนที่ถูกหักไปจาก
บัญชี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ 270/2496 ธนาคารจ่ายเงินไปตามเช็คของลูกค้า ซึ่งเช็คนั้นมี
การแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินให้สูงขึ้น แม้ว่าธนาคารจะจ่ายเงินไปตามทางคำปกติโดยสุจริต
ปราศจากความประมาทเลินเล่อก็ตาม เมื่อไม่ปรากฏว่า ผู้ส่งจ่ายได้ละเลยในการระมัดระวังที่จะไม่
ให้มีการปลอมแปลงแก้ไข เช็คนั้นอย่างไรแล้ว ธนาคารจะเรียกร้องให้ผู้ส่งจ่ายต้องรับผิดชอบ
จำนวนที่ปลอมแปลงหาได้ไม่ จะเรียกได้เฉพาะจำนวนเดิมแห่งเช็คนั้น เท่านั้น

คำพิพากษากฎีกาที่ 545/2503 เมียนเขียนเช็คเสนอให้ผู้มีอำนาจเซ็นส่งจ่ายเช็คแทน
นิติบุคคล ลงชื่อแล้วนำเช็คนั้นไปเดิมจำนวนเงินเพิ่มขึ้น แม้ผู้ลงชื่อในเช็คจะปฏิบัติงานโดยขาด
ความรอบคอบไปบ้าง แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ธนาคารผู้จ่ายเงินได้ปฏิบัติงานโดยชอบด้วยหน้าที่แล้ว

ความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น แต่ความเสียหายเกิดขึ้นโดยตรงจากการที่ธนาคารยอมจ่ายเงิน ทั้ง ๆ ที่เชคมีพิรุณเห็นชัดว่าแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวหนังสือ ไม่ได้เกิดจากความไม่รอบคอบของผู้เขียนเชค ผู้เขียนเชคไม่ต้องรับผิดชอบฐานประมาทเลินเล่อไม่ต้องชดใช้ความเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น

จากคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับแรกนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้สั่งจ่ายมิได้มีส่วนผิดด้วยเลย การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกิดจากผู้อื่น จึงมิใช่คำสั่งของผู้สั่งจ่าย เมื่อธนาคารจ่ายเงินเกินกว่าคำสั่งของผู้สั่งจ่าย ธนาคารจึงต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกินนั้นเอง แม้ธนาคารจะมีได้ทำผิดแต่อย่างใดเลย ส่วนในคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับหลังนั้น ผู้สั่งจ่ายมิได้ใช้ความระมัดระวัง และธนาคารก็มีส่วนผิดอยู่ด้วย ธนาคารจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเอง

สำหรับการถอนเงินจากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ โดยใช้บัตร เครดิตพร้อมด้วยรหัสประจำตัวนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อจากลูกค้ายเจ้าของบัญชีที่แท้จริงก็สามารถดำเนินการได้โดยเพียงแต่มีบัตร เครดิตและรหัสประจำตัวที่ถูกต้องเท่านั้น ฉะนั้นคือ ผู้ถือบัตรเครดิตเองจึงต้องมีความระมัดระวังอย่างมากในการเก็บรักษามบัตร เครดิตและรหัสประจำตัวเอาไว้อย่างดี และไม่เปิดเผยรหัสประจำตัวให้ผู้อื่นทราบโดยเด็ดขาด อีกทั้งจะต้องไม่มอบบัตรเครดิต พร้อมทั้งบอกรหัสประจำตัวให้ผู้อื่นนำไปใช้แทน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญเบื้องต้นของผู้ถือบัตรเครดิต ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่มีการนำบัตร เครดิตพร้อมด้วยรหัสประจำตัวไปถอนเงินจากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ จึงมีต้นเหตุเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ถือบัตรเครดิตเองในการที่เก็บบัตรเครดิต พร้อมด้วยรหัสประจำตัวไว้ในที่เดียวกัน โดยมีได้แยกเก็บต่างหากจากกัน เนื่องจากการสับบัตรเครดิตโดยปราศจากรหัสประจำตัวที่ถูกต้องนั้นมีโอกาสน้อยมากที่จะสามารถถอนเงินออกจากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติได้ เพราะโดยระบบของเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ หากมีการนำบัตรเครดิตมาใช้กับเครื่องถ้าผู้ใช้ไม่สามารถที่จะบอกรหัสประจำตัวที่ถูกต้องให้เครื่องยอมรับได้ เมื่อครบกำหนด 3 ครั้งของการกดรหัสประจำตัวแล้ว เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติก็จะทำการยึดบัตรเครดิตดังกล่าวไว้ในตัวเครื่อง ซึ่งถือว่าเป็นระบบรักษาความปลอดภัยอย่างหนึ่งของเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ

ในเรื่องหน้าที่ของผู้ถือบัตรเครดิตในอันที่จะต้องเก็บรักษามบัตร เครดิตและรหัสประจำตัวเอาไว้อย่างดี โดยไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นได้ทราบนั้น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับกรณีที่เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจาก บัตรเครดิตและรหัส

ประจำตัวสูญหายหรือถูกขโมยไปจากความครอบครอง เพราะขาดความระมัดระวังหรือประมาท
 เลินเล่อของผู้ถือบัตรเครดิต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาเทียบเคียงหน้าที่ของผู้ถือบัตรเครดิต
 กับหน้าที่ของผู้ถือเช็ค จากตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ 1363/2516 การที่ลูกค้าเก็บสมุดเช็คไว้ในตู้เอกสาร ซึ่งตั้งอยู่
 บนโต๊ะทำงานของลูกค้าในห้องทำงาน โดยตู้เอกสารมีกุญแจ แต่กุญแจเสียมาก่อน ลูกค้าทราบ
 เรื่องเช็คหายประมาณ 10 วัน ซึ่งศาลเห็นว่า ลูกค้าของธนาคารเก็บสมุดเช็คไว้ในที่สมควรแล้ว
 ลูกค้าไม่ได้ประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด การที่มีผู้นำเช็คของลูกค้าไปปลอมลายมือชื่อของลูกค้า
 เจ้าของบริษัท แล้วนำไปขึ้นเงินจากธนาคาร กรณีนี้ธนาคารไม่มีสิทธิหักเงินที่ธนาคารได้จ่ายไป
 ตามเช็คจากบัญชีของลูกค้ารายนั้น เพราะลูกค้าไม่ได้เป็นผู้สั่งจ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้น

คำพิพากษากฎีกาที่ 131/2486 มีผู้ปลอมเช็คจากสมุดเช็คที่ธนาคารจ่ายให้ลูกค้า
 แล้วปลอมลายเซ็นผู้มีอำนาจสั่งจ่ายของลูกค้ามาเบิกเงินไป ธนาคารยกข้อต่อสู้ข้อหนึ่งว่า ลูกจ้าง
 ผู้มีอำนาจเซ็นสั่งจ่ายเงินของลูกค้าประมาทเลินเล่อไม่เก็บรักษาสมุดเช็คและดวงตราไว้ให้ดี
 เป็นเหตุให้คนฉีกเช็คและปลอมลายเซ็นมาขึ้นเงินจากธนาคารได้ แม้ลูกจ้างของลูกค้าจะประมาท
 เลินเล่อ ไม่เก็บรักษาสมุดเช็คและตราประทับไว้ให้ดีก็มีใช้ผลธรรมดาหรือผลโดยตรงที่จะให้
 บังเกิดการปลอมเช็คและนำไปขึ้นเงินได้สำเร็จธนาคารจึงยกขึ้นอ้างสนับสนุนข้อต่อสู้ของตน
 ไม่ได้

อย่างไรก็ตามถึงแม้ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัยในเรื่องหน้าที่ของผู้ถือเช็คไว้เช่นนี้ก็ตาม
 แต่เนื่องจากในการใช้บัตรเครดิตถอนเงินจากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ผู้ออกบัตรเครดิต
 ทำข้อตกลงกับผู้ถือบัตร เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรเครดิตในกรณีที่เกิดความเสียหาย
 อันเนื่องมาจากบัตรเครดิตและ/หรือรหัสประจำตัวสูญหายหรือถูกขโมยไปจากความครอบครอง
 ของผู้ถือบัตรเครดิต เพราะขาดความระมัดระวังหรือประมาทเลินเล่อของผู้ถือบัตรเครดิตเสีย
 เอง และมีผู้ทุจริตนำบัตรเครดิต พร้อมด้วยรหัสประจำตัวไปใช้ถอนเงินสดจากเครื่องฝากถอน
 เงินอัตโนมัติจนได้ผล ก็ต้องถือว่าเป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่อค่อนหน้าที่สำคัญของ
 ผู้ถือบัตรเครดิตรับผิดชอบในเงินจำนวนดังกล่าว โดยถือว่าเป็นการกระทำผิดหน้าที่ของผู้ถือบัตร
 เครดิต นอกจากจะเป็นการกระทำผิดหน้าที่โดยปริยายที่ผู้ถือบัตรเครดิตต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ยิ่งเป็น
 การกระทำผิดข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตที่ตนเองมีอยู่กับผู้ออกบัตรเครดิต ดังนั้นผู้ถือบัตรเครดิต
 จะอ้างเอาความประมาทเลินเล่อของตนเองเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้

ปัญหาว่า ข้อตกลงของผู้ออกบัตร เครดิต เพื่อยกเว้นความรับผิดของผู้ออกบัตร เครดิต ในกรณีที่เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการที่บัตร เครดิต และ/หรือรหัสประจำตัว เกิดสูญหาย หรือถูกขโมยไปจากความครอบครองของผู้ถือบัตร เครดิต เพราะผู้ถือบัตร เครดิตขาดความระมัดระวังหรือประมาทเลินเล่อ นั้น จะมีผลใช้บังคับได้หรือไม่ เพียงใด

ผู้เขียน เห็นว่า สำหรับข้อตกลงการใช้บัตร เครดิตที่กำหนดให้ผู้ถือบัตร เครดิตต้องรับผิดชอบ เมื่อเกิดกรณีบัตร เครดิต และ/หรือรหัสประจำตัว เกิดการสูญหาย หรือถูกขโมยไปจากความครอบครองของผู้ถือบัตร เครดิต และมีการนำบัตร เครดิตดังกล่าวไปใช้ถอน เงินสดจาก เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ โดยจะต้องชดใช้เงินจำนวนดังกล่าวให้แก่ผู้ออกบัตร เครดิต ไม่ว่าจะ การถอน เงินสดจาก เครื่องฝากถอน เงินอัตโนมัติ จะเกิดจากทุจริตหรือไม่ก็ตาม นั้น เป็นข้อตกลงที่ ถึงแม้ว่าจะ เป็นการยกเว้นความรับผิดของผู้ออกบัตร เครดิตก็ตาม แต่เป็นการยกเว้นในความ รับผิดอันมีผลมาจากความประมาทเลินเล่อของฝ่ายผู้ถือบัตร เครดิตเอง มิใช่ข้อตกลงยกเว้น ความรับผิดที่เกิดจากกลฉ้อฉลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของฝ่ายผู้ออกบัตร เครดิต แต่อย่างใด จึงไม่ตกเป็น โฆษะตามบทบัญญัติมาตรา 373 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งการตกลงดังกล่าวยังไม่ มีลักษณะ เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน ตามบทบัญญัติมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นข้อตกลงการใช้บัตร เครดิตใน ประเด็นดังกล่าว มีผลสมบูรณ์สามารถบังคับได้

3.3 การกำหนดให้ผู้ถือบัตร เครดิตสละสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ตามสัญญาซื้อขายกับร้านค้า

เพื่อปฏิเสธการชำระหนี้ต่อผู้ออกบัตร เครดิต

จากข้อกำหนดในข้อตกลงการใช้บัตร เครดิต ที่ได้กำหนดให้ผู้ถือบัตร เครดิตยินยอมที่จะสละสิทธิของตนเองที่เกิดขึ้น ตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ถือบัตร เครดิตในฐานะผู้ซื้อ และร้านค้าในฐานะผู้ขาย สำหรับกรณีที่ผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง โดยที่เมื่อผู้ออกบัตร เครดิตได้ชำระราคาสินค้าให้กับร้านค้าผู้ขายไปแล้ว เมื่อครบกำหนดการชำระเงินให้แก่ผู้ถือบัตร เครดิต ผู้ถือบัตร เครดิตจะยกเอาเหตุเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า ขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ในการที่จะปฏิเสธการชำระราคาสินค้าทั้งหมด หรือบางส่วนต่อผู้ออกบัตร เครดิตไม่ได้

ปัญหาทางกฎหมายที่ควรพิจารณาคือ ผู้ถือบัตรเครดิตซึ่งซื้อสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องจากร้านค้า จะมีสิทธิ์ที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อร้านค้าขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพื่อปฏิเสธการชำระราคาค่าสินค้าทั้งหมด หรือแค่บางส่วนกับผู้ถือบัตรเครดิตได้หรือไม่ สิ่งที่จะต้องพิจารณาสำหรับปัญหานี้ก็คือฐานะทางกฎหมายของข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตนั้น เป็นเรื่องสัญญาโดยตรง (Direct Obligation) หรือการโอนสิทธิเรียกร้อง (Assignment) ซึ่งจะก่อให้เกิดผลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตเป็นเรื่องสัญญาโดยตรงแล้วจะต้องถือว่าความสมบูรณ์ของข้อตกลงระหว่างผู้ถือบัตรเครดิตและผู้ถือบัตรเครดิตแยกออกจากสัญญาซื้อขาย ในกรณีนี้ผู้ถือบัตรเครดิตย่อมไม่สามารถยกข้อต่อสู้ใด ๆ ที่คนมีอยู่กับร้านค้ามาใช้ยันกับผู้ถือบัตรเครดิต ในอันที่จะปฏิเสธการชำระราคาค่าสินค้าทั้งหมดหรือแค่บางส่วน แต่ถ้าถือว่าเป็นเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องแล้ว โดยหลักทั่วไปผู้รับโอนไม่มีสิทธิ์ดีกว่าผู้โอน ดังนั้นผู้ถือบัตรเครดิตจึงมีสิทธิ์ที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ตามสัญญาซื้อขายกับร้านค้า เพื่อใช้ยันกับผู้ถือบัตรเครดิตได้³

ดังนั้น จึงควรพิจารณาว่าข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต เป็นเรื่องของการโอนสิทธิเรียกร้องหรือไม่ ความบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 303 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า "สิทธิเรียกร้องนั้นท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นไว้แต่สภาพแห่งสิทธิ์นั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้"

ความที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ หากผู้กรณีได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่นการแสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต"

มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "การโอนหนี้อันพึงจะต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ได้ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้ที่ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอม เช่นว่านี้ ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ"

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสีย แต่ก่อนได้รับบอกกล่าวหรือก่อนได้ตกลงกับผู้โอน ลูกหนี้นั้นก็ เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้"

³อนันต์ จันทโรภากร, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต (Credit Cards) ในประเทศสหรัฐอเมริกา," วารสารนิติศาสตร์ 16 (มีนาคม 2529) : 19.

จากบทบัญญัติมาตรา 303 และ 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว จะเห็นว่าการโอนสิทธิ เรียกร่อง เป็นเรื่อง เกี่ยวกับตัวเจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้นยอมโอนหนี้หรือสิทธิ เรียกร่อง ซึ่งมีอยู่เหนือลูกหนี้ให้แก่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า "ผู้รับโอน" เข้ามาเป็นเจ้าหนี้แทนและ ในกรณีที่เป็นกรณโอนหนี้ที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะ เจาะจงนั้น ก็จะต้องทำความเข้าใจ ความบทบัญญัติของมาตรา 306 กล่าวคือ จะต้องทำเป็นหนังสือถึงการโอนระหว่างเจ้าหนี้กับ ผู้รับโอน และการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้หรือความยินยอมของลูกหนี้ ถ้าไม่ทำความเข้าใจจะไม่สมบูรณ์หรือ ตกเป็นโมฆะตามหลักในมาตรา 115 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หาใช่แค่เพียงต้อง การหลักฐานแห่งการฟ้องร้องเท่านั้นไม่⁹ ลักษณะของสิทธิ เรียกร่องที่จะโอนกันได้ นั้น เช่น หนี้อันมีสิทธิ เรียกร่อง ซึ่งอาจเกิดจากมูลสัญญา จัดการงานนอกสิ่ง ลากมิควรได้ ละเมิดหรือความ กฎหมาย หรืออาจจะ เป็นกรณีวัตถุแห่งหนี้ มีสิทธิ เรียกร่อง เป็นการกระทำหรือค่วัน หรือส่งมอบ ทรัพย์สินก็ได้ ดังนั้นการโอนสิทธิ เรียกร่องจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เกิดขึ้น แล้ว หากตกลงกันในเวลาที่ยังมีได้เป็นเจ้าหนี้ บุคคลใดว่า ถ้าต่อไปภายหน้าได้เป็นเจ้าหนี้คือ บุคคลใดแล้วจะโอนสิทธิ เรียกร่องให้ ดังนี้ถือว่าไม่มีการโอนสิทธิอะไรกัน เลย เพราะ เป็นแต่ความ ต้องที่จะได้¹⁰

จากข้อตกลงการใช้บัตร เครดิตระหว่างผู้ออกบัตร เครดิต และผู้ถือบัตร เครดิตนั้น ผู้ถือบัตร เครดิตมีหน้าที่ชำระค่าสินค้าให้แก่ผู้ออกบัตร เครดิตโดยมิได้ตกลงว่าจะชำระค่าสินค้า ให้แก่ร้านค้า ถ้าพิจารณาในด้านนี้อาจถือได้ว่าสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือบัตร เครดิตและผู้ออกบัตร เครดิต เป็นไปตามข้อตกลงโดยตรงที่มีต่อกัน และอย่างที่ได้อธิบายมาแล้วว่า การโอนสิทธิ เรียกร่อง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เกิดขึ้นแล้ว แต่สำหรับกรณีข้อตกลงการใช้บัตร เครดิตนั้น จะเห็นว่า การที่ผู้ถือบัตร เครดิตตกลงกับผู้ออกบัตร เครดิตไว้ล่วงหน้า ในอันที่จะชำระ ราคาค่าสินค้าและบริการจำนวนนั้น ขณะที่ทำการตกลงยินยอมกันนั้นยังมีได้มีหนี้ผูกพัน เกิดขึ้นแต่ อย่างไรก็ดี ในลักษณะ เช่นนี้จึงเหมือน เป็นความหวังที่จะได้สิทธิซึ่งกฎหมายของไทยยังมิได้ยอมรับ¹¹

⁹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและ หนี้, เล่ม 2 (ภาคจบบริบูรณ์) พ.ศ.2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2505, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด, 2527, หน้า 1248

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 942

¹¹ จากหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 891/2476 อธิบาย เรื่องความหวังที่จะได้สิทธิ หรือสิทธิในความหวังอย่างหนึ่งว่า แม้จะมีการโอนให้บุคคลอื่นไป ผู้รับโอนก็ไม่ได้ไปแต่ความหวัง อย่างหนึ่ง ไม่ได้สิทธิ เรียกร่องอย่างใดตียังไปกว่าผู้โอนให้แก่คน การโอน เช่นนี้จึงไม่ใช่การโอน สิทธิ เรียกร่องตามมาตรา 303 เพราะ เมื่อกกล่าวถึงโอนสิทธิ เรียกร่องต้องหมายถึงความถึงโอนสิทธิ ซึ่งมีขึ้นแล้ว ไม่หมายถึงโอนความหวังในสิทธิซึ่งยังไม่แน่ว่าจะมีขึ้นหรือไม่ก็มีได้

ดังนั้น จึงมีอาจถือได้ว่าจะมีการโอนสิทธิเรียกร้องล่วงหน้าได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตระหว่างผู้ออกบัตรเครดิต และผู้ถือบัตรเครดิตมิใช่เป็น เรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่อย่างใด

ดังนั้น ในกรณีจึงต้องถือว่าข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต เป็น เรื่องสัญญาโดยตรง เพราะฉะนั้นความสมบูรณ์ของข้อตกลงระหว่างผู้ออกบัตรเครดิตกับผู้ถือบัตรเครดิต จะต้องแยกออกจากสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ถือบัตรเครดิต และร้านค้าผู้รับบัตรเครดิต จึงทำให้ผู้ถือบัตรเครดิตไม่อาจยกข้อต่อสู้ใด ๆ ที่คนมีอยู่กับร้านค้าตามสัญญาซื้อขาย กรณีสินค้าที่ส่งมอบมีความชำรุดบกพร่องขึ้น ใช้นั้นคือผู้ออกบัตรเครดิตในการที่จะปฏิเสธการชำระหนี้คือผู้ออกบัตรเครดิตได้

3.4 การนำบัตรเครดิตไปใช้โดยปราศจากอำนาจ

ความข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต ซึ่งผู้ออกบัตรเครดิตได้กำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่ผู้ออกบัตรเครดิตได้ชำระไป เนื่องจากถูกร้านค้าผู้รับบัตรเครดิตเรียกให้ชำระหนี้ จากการที่มีผู้นำบัตรเครดิตที่สูญหายหรือถูกขโมยไปใช้ซื้อสินค้า หรือรับบริการจากร้านค้าผู้รับบัตรเครดิต ดังนั้น สิ่งที่ควรพิจารณาอีกคือว่าบุคคลดังกล่าวซึ่งนำบัตรเครดิตไปใช้โดยปราศจากอำนาจนั้น จะมีความรับผิดชอบใดหรือไม่

สำหรับประเทศไทย เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุมบัตรเครดิตอย่างเช่น ต่างประเทศ จึงยังไม่มีนิยามของคำว่า "การใช้บัตรโดยปราศจากอำนาจ" (Unauthorized Use) แต่อย่างไรก็ตามในกฎหมายลักษณะตัวแทนของเราปรากฏคำว่า "ทำการโดยปราศจากอำนาจ" ในมาตรา 812 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นอย่างใด ๆ เพราะความประมาทเลินเล่อของตัวแทนก็ดี เพราะไม่ทำการเป็นตัวแทนก็ดี หรือเพราะทำการโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจก็ดี ท่านว่าตัวแทนจะต้องรับผิดชอบ" ซึ่งความหมายของการทำการโดยปราศจากอำนาจนั้นหมายถึงว่า ตัวแทนไปทำการใดที่ตัวการมิได้มอบหมายให้ทำเช่นนั้นแทนเลย¹² และในมาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดีหรือทำนอกเหนือขอบอำนาจก็ดี

¹² กมล สนธิเกษกริน, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทนและนายหน้า (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521) หน้า 70.

ท่านว่ายยอมไม่ผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบันแก่การนั้น" ซึ่งคำว่า "การกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจ" ตามมาตรานี้ หมายความว่า ตัวแทนกระทำกิจการใดอันอยู่นอกเหนือขอบเขตที่ตัวการจะทำได้เอง เช่น กรณีของตัวการซึ่งเป็นนิติบุคคล ย่อมมีขอบเขตวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นแน่นอน ตัวการจะมอบอำนาจให้ตัวแทนกระทำการแทนได้ก็แต่เฉพาะกิจการที่อยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของตัวการเท่านั้น ถ้าตัวแทนไปกระทำการใดอันอยู่นอกวัตถุประสงค์ดังกล่าว ถือได้ว่า "กระทำโดยปราศจากอำนาจ"¹³

อย่างไรก็ตามการที่ผู้ขโมยบัตรเครดิตแอบอ้างมานำบัตรของผู้อื่นไปใช้ ย่อมมีความรับผิดทางละเมิด ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" และเนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากการใช้บัตรโดยปราศจากอำนาจ เป็นผลโดยตรงของการละเมิดของผู้ขโมยบัตรเครดิต ฉะนั้น ผู้ขโมยบัตรเครดิตจึงต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นด้วย ซึ่งค่าสินไหมทดแทนจะใช้เพียงใดนั้น มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลนั่นเอง และนอกจากบุคคลผู้ใช้บัตรเครดิตโดยปราศจากอำนาจ จะมีความรับผิดทางแพ่งดังกล่าวแล้ว ยังอาจมีความผิดในทางอาญาอีกด้วย ดังนี้คือ

1. ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท"

2. ความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 และ 342 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 341 "ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 84.

มาตรา 342 "ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงคนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

กล่าวคือการที่บุคคลอื่นแอบอ้างนำบัตร เครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยปราศจากอำนาจเป็นการใช้ขายหลอกลวงร้านค้าผู้รับบัตร เครดิตว่าตนคือบุคคลคน เดียวกันกับผู้ที่มิชื่อในบัตร เครดิต จึงมีอำนาจที่จะใช้บัตร เครดิตนั้น เพื่อให้ได้ไปซึ่งสินค้าหรือทรัพย์สินของร้านค้าผู้รับบัตรเครดิต จึงเข้าลักษณะความผิดฐานฉ้อโกง

3. ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร ตามมาตรา 264 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบัญญัติว่า "ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับ หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดเติม หรือตัดข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็น เอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษ หรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น โดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้นั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดการเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือประชาชนให้ถือว่าผู้นั้นปลอม เอกสาร ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน"

ดังนั้น การที่บุคคลผู้แอบอ้างนำบัตร เครดิตของผู้อื่นไปใช้ และได้ลงลายมือชื่อปลอม ในหลักฐานการซื้อขาย (Sales Slip) จึงมีความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร

3.5 การเรียกเก็บเงินผิดพลาด

เมื่อครบกำหนดตามเงื่อนไขในการชำระหนี้ ผู้ออกบัตร เครดิตก็ควรจะมีการเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตร เครดิต ซึ่งบางครั้งในการเรียกเก็บเงินอาจเกิดความบกพร่องและผิดพลาดได้ เช่น เห็นได้จากบัญชีรายจ่ายในแต่ละเดือน (Statement) ที่ผู้ออกบัตรส่งให้ผู้ถือบัตร หรืออาจเกิดจากการกระทำของพนักงานของผู้ออกบัตร เครดิต โดยจงใจหรือประมาท เลิน เล่อ เช่น

ไม่ได้ลงบัญชี เมื่อผู้ถือบัตรคืนสินค้าให้ร้านค้า เนื่องจากสินค้าที่ผู้ถือบัตรซื้อไปนั้นชำรุดบกพร่อง
เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้ออกบัตรเครดิตจะกำหนดเวลาให้ผู้ถือบัตรเครดิต ได้แจ้งความผิดพลาดดังกล่าว
ได้ เช่น บริษัท American Express กำหนดไว้ในสัญญาว่า "บริษัทฯ จะส่งใบเรียกเก็บเงิน
รายเดือนให้กับผู้ถือบัตรก่อนที่บริษัทฯ จะมีคำสั่งให้ธนาคารหักเงินในบัญชี ธนาคารของผู้ถือบัตร
ตามจำนวนสินค้าและบริการที่ผู้ถือบัตรเป็นหนี้บริษัทฯ อยู่ ใบเรียกเก็บเงินรายเดือนของบริษัทฯ
จะระบุไว้ว่า ธนาคารจะทำการหักเงินในบัญชีของผู้ถือบัตรเมื่อใด และผู้ถือบัตรตกลงจะแจ้งให้
บริษัทฯ ทราบถึงจำนวนเงินที่เรียกเก็บที่ขัดแย้งก่อนถึงวันหักบัญชีนั้น ถ้าผู้ถือบัตรไม่สามารถติดต่อ
กับบริษัทฯ ได้ก่อนที่จะมีการหักเงินในบัญชีธนาคารของผู้ถือบัตร บริษัทฯ จะพยายามโดยทุกวิถีทาง
ตามความเหมาะสม ในอันที่จะแก้ไขปัญหาหรือข้อข้องใจเกี่ยวกับการเรียกเก็บเงินของผู้ถือบัตร
หลังจากที่ได้มีการหักเงินในบัญชีธนาคารของผู้ถือบัตรแล้ว" และในทางปฏิบัติ เมื่อเกิดกรณี
Billing Error ขึ้น ผู้ถือบัตรเครดิตก็จะแจ้งให้ผู้ออกบัตรเครดิตทราบ ซึ่งต้องเสียเวลาเป็น
อันมากกว่าที่ผู้ออกบัตรเครดิตจะตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีรายจ่าย (Statement) หรือ
ใบเรียกเก็บเงิน และถ้าผู้ออกบัตรเครดิตยืนยันความถูกต้องในการเรียกเก็บเงินแล้ว ผู้ถือบัตร
เครดิตก็ไม่สามารถจะโต้แย้งได้ และต้องยอมชำระเงินตามที่ผู้ออกบัตรเครดิตเรียกเก็บ แม้ว่า
ผู้ถือบัตรเครดิตจะไม่เต็มใจ และไม่รู้สึกรู้ว่าตนเป็นหนี้ในจำนวนเงินที่เรียกเก็บก็ตาม หรือบางครั้ง
ผู้ถือบัตรเครดิตบางราย อาจใช้สิทธิโต้แย้งทางศาลก็ได้ แต่ก็เป็นเรื่องยุ่งยากและสิ้นเปลืองเวลา
ในการหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์

บางครั้งในใบเรียกเก็บเงิน อาจมีข้อความว่า "ถ้าไม่ถูกต้องกรุณาหักทวงภายใน
7 วัน หรือ 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับใบเรียกเก็บเงิน มิฉะนั้นจะถือว่ายอมรับ" ประเด็นที่จะ
พิจารณาสำหรับกรณีนี้ก็ คือ ข้อความดังกล่าวจะมีผลไปยังค้ำทางกฎหมายกับผู้ถือบัตรเครดิตอย่างไร
หรือไม่

จากการที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องในระบบบัตรเครดิตมาแล้วนั้น
บทที่ 1 ว่า นิติสัมพันธ์ความขัดข้องการใช้บัตรเครดิตระหว่างผู้ออกบัตรเครดิตและผู้ถือบัตรเครดิต
เป็นเรื่องของการที่ผู้ออกบัตรเครดิต เป็นเพียงตัวแทนการชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการให้แก่
ร้านค้าหรือสถานบริการแทนผู้ถือบัตรเครดิต ดังนั้นเมื่อผู้ถือบัตรเครดิต ได้ใช้บัตรเครดิตในการ
ซื้อสินค้าหรือใช้บริการแล้ว ร้านค้าหรือสถานบริการก็จะเรียกเก็บเงินค่าสินค้าหรือบริการ จาก
ผู้ออกบัตรเครดิตตามเงื่อนไขและวิธีการในข้อตกลงระหว่างร้านค้ากับผู้ออกบัตรเครดิต และ

เมื่อผู้ออกบัตรเครดิตได้ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานการซื้อขาย (Sales Slip) เรียบร้อยแล้วก็จะทรงจ่ายเงินชำระราคาค่าสินค้าให้แก่ร้านค้าไปก่อนในฐานะตัวแทนการชำระราคาค่าสินค้าของผู้ถือบัตรเครดิต และเมื่อครบกำหนดเวลาตามข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตแล้ว ผู้ออกบัตรเครดิตก็จะเรียกเก็บเงินจำนวนดังกล่าวจากผู้ถือบัตรเครดิต ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตประกอบด้วยบทบัญญัติมาตรา 816 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าในการจัดทำกิจการอันเขามอบหมายแก่คนนั้น ตัวแทนได้ออกเงินทรงหรือออกเงินค่าใช้จ่ายไป ซึ่งพิเคราะห์ตามเหตุควรนับว่าเป็นการจำเป็นได้ไซ้ ท่านว่าตัวแทนจะเรียกเอาเงินชดใช้จากตัวการ รวมทั้งดอกเบี้ยนับแต่วันที่ได้ออกเงินไปนั้นด้วยก็ได้"

ดังนั้น การที่ในใบเรียกเก็บเงินที่ผู้ออกบัตรเครดิตแจ้งไปยังผู้ถือบัตรเครดิตดังกล่าวก็เป็นเพียงคำเตือนให้ผู้ถือบัตรเครดิตตรวจสอบความถูกต้องของการเรียกเก็บเงินก่อนที่ผู้ถือบัตรเครดิตจะทำการชำระหนี้ให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิตเท่านั้น โดยหากผู้ถือบัตรเครดิตได้ตรวจสอบแล้วหนึ่งเฉย หรือมิได้ทำการตรวจสอบภายในกำหนดเวลาก็เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของผู้ออกบัตรเครดิตว่ารายการที่แจ้งไปไม่มีข้อผิดพลาด แต่หากว่าตามข้อเท็จจริงมีการผิดพลาดเกิดขึ้น โดย

กรณีแรก ร้านค้าทำหลักฐานการซื้อขาย (Sales Slip) ส่งมาเรียกเก็บเงินจากผู้ออกบัตรเครดิต มีจำนวนเงินไม่ตรงกับหลักฐานการซื้อขายที่ผู้ถือบัตรเครดิตมีอยู่

กรณีที่สอง ร้านค้าทำหลักฐานการซื้อขาย (Sales Slip) ส่งมาเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตรเครดิตมีจำนวนเงินถูกต้องตรงกับหลักฐานการซื้อขายที่ผู้ถือบัตรเครดิตมีอยู่ แต่ผู้ถือบัตรเครดิตเรียกเก็บไปยังผู้ถือบัตรเครดิตผิดพลาด

สำหรับในกรณีแรก หากผู้ถือบัตรเครดิตตรวจพบ ไม่ว่าจะภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดหรือไม่ก็ตาม และได้แจ้งให้ผู้ถือบัตรเครดิตทราบหลังจากที่ได้ตรวจสอบหลักฐานการซื้อขายจากทางผู้ถือบัตรเครดิตแล้วว่าจะไม่มีการแก้ไขใด ๆ ทางผู้ถือบัตรเครดิตก็จะดำเนินการเครดิตเงินส่วนที่เรียกเก็บผิดพลาดคืนให้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตไปและทำการหักเงินส่วนที่จ่ายให้แก่ร้านค้าไปก่อนหน้านั้นแล้ว จากบัญชีของร้านค้าที่มีอยู่กับผู้ถือบัตรเครดิตเท่ากับจำนวนที่มีการผิดพลาดตามข้อตกลงที่มีอยู่ระหว่างผู้ถือบัตรเครดิตและร้านค้าและหากพบว่าร้านค้ามีพฤติการณ์ที่ไม่สุจริต

ผู้ออกบัตรเครดิตก็อาจยกเลิกข้อตกลงกับร้านค้าดังกล่าวในการเป็นผู้รับบัตรเครดิตต่อไป

สำหรับในกรณีที่สอง หากผู้ออกบัตรเครดิตตรวจพบ ไม่ว่าจะภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ตาม เมื่อผู้ออกบัตรเครดิตได้รับแจ้ง และได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการชื้อขาย จากทางผู้ออกบัตรเครดิตแล้วว่าจะไม่มีการแก้ไขใด ๆ ผู้ออกบัตรเครดิตก็มีหน้าที่ต้องดำเนินการเครดิตส่วนที่เรียกเก็บผิดพลาดคืนให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิตไป

จึงพอสรุปได้ว่าในเรื่องการเรียกเก็บเงินผิดพลาดนั้น หากผู้ออกบัตรตรวจพบว่า มีความผิดพลาดเกิดขึ้นก็สามารถที่จะแจ้งให้ผู้ออกบัตรเครดิตทำการตรวจสอบและแก้ไขได้ตลอดเวลา การไม่แจ้งภายในกำหนดเวลาตามที่ผู้ออกบัตรเครดิตกำหนดไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ออกบัตรเครดิตแต่อย่างใด เพราะการที่ผู้ออกบัตรเครดิตแจ้งเรียกเก็บเงินผิดพลาดไปจากความเป็นจริง ทำให้ผู้ออกบัตรเครดิตต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิต เกินกว่าจำนวนหนี้ที่เป็นจริง วันที่ผู้ออกบัตรเครดิตไม่มีมูลหนี้อื่นจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทางให้ผู้ออกบัตรเครดิตเสียเปรียบ ผู้ออกบัตรเครดิตจำต้องดำเนินการคืนเงินจำนวนที่เกินกว่าความเป็นจริงให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิตไป ตามบทบัญญัติ มาตรา 406 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องจากมิควรได้ ดังนั้น ข้อกำหนดในเรื่องที่กำหนดให้ผู้ออกบัตรเครดิตต้องยอมรับในรายการแจ้งเรียกเก็บจากผู้ออกบัตรเครดิต หากไม่ทักท้วงเรื่องการเรียกเก็บเงินผิดพลาด ภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้จึงไม่สามารถใช้บังคับกับผู้ออกบัตรเครดิตได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.6 การคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม

ในกรณีบัตรเครดิตที่มีคู่กรณีสองฝ่าย (Two Party Agreement) ซึ่งเป็นบัตรเครดิตที่ร้านค้าออกให้แก่ลูกค้าโดยตรง เพื่อใช้ซื้อสินค้าหรือบริการของร้านค้าผู้ออกบัตรเครดิต ดังนั้นบัตรเครดิตในลักษณะนี้ผู้ออกบัตรเครดิตและร้านค้าจึงเป็นบุคคลคนเดียวกัน และเมื่อลูกค้าค้างชำระราคาสินค้า ร้านค้าก็จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมโดยคำนวณเป็นร้อยละของราคาของลูกค้าในฐานะลูกหนี้ ค้างชำระในแต่ละเดือน เรียกว่า บัญชีเครดิตหมุนเวียน (Revolving Credit)¹⁴ ซึ่งเป็นวิธีการผสมระหว่างบัญชีแบบธรรมดา (Charge Account)¹⁵ และเครดิตผ่อนส่ง (Instalment Credit)¹⁶ วิธีดังกล่าวนี้เอง ก่อให้เกิดความสงสัยว่า จะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการที่ร้านค้ามีเจตนาที่จะทำสัญญาให้กู้ยืมเงิน อันเป็นเหตุให้อัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน ซึ่งตกอยู่ภายใต้มาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี"

¹⁴ บัญชีเครดิตหมุนเวียน (Revolving Credit) เป็นการกำหนดระยะเวลาการเปิดบัญชีลูกค้าไว้ และคิดค่าบริการสำหรับยอดเงินที่ยังคงค้างคองคืนเดือนแต่ละเดือน โดยร้านค้าจะกำหนดวงเงินในการเปิดบัญชีไว้ และกำหนดชำระเงินอย่างน้อยเป็นจำนวนคงที่จำนวนหนึ่ง ในแต่ละเดือนตรวจดูที่ยอดหนี้คงค้าง แต่ละเดือนไม่เกินกว่าวงเงินที่กำหนด ยอดคงค้างอาจไม่มีการชำระให้หมดไป แต่เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาช่วงหนึ่งของสัญญา เช่น 9-12 เดือน ลูกค้าจะต้องชำระหนี้ทั้งหมด

¹⁵ บัญชีแบบธรรมดา (Charge Account) เป็นเครดิตที่ร้านค้าขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้แก่ผู้บริโภค โดยกำหนดเวลาเงื่อนไขการจ่ายชำระไว้ เช่น 30 วัน, 45 วัน, 60 วัน เป็นต้น ในช่วงเวลาดังกล่าวร้านค้าจะไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้นจากลูกค้า และจะต้องใช้เครดิตไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ (Credit Line) ไม่ว่าจะลูกค้าจะซื้อกี่ครั้งก็ตาม

¹⁶ เครดิตผ่อนส่ง (Instalment Credit) เป็นการซื้อสินค้าเงินเชื่อโดยมีการจ่ายเงินดาวน์ (Down Payment) จำนวนหนึ่งก่อนที่จะนำสินค้าไปอุปโภค ส่วนเงินจำนวนหนึ่งเหลือจากราคาเงินสด ผู้บริโภคจะผ่อนส่งในช่วงเวลาหนึ่งที่ตกลงกัน พร้อมทั้งคิดค่าบริการรวมเพิ่มเข้าไปในเงินคงเหลือ โดยเฉลี่ยออกมาเป็นเงินผ่อนส่งต่อเดือนหรือต่อสัปดาห์แล้วแต่กรณี

จะเห็นว่า สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาคือ ร้านค้าและผู้ถือบัตรเครดิตเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ฉะนั้น เมื่อร้านค้าส่งมอบทรัพย์สินหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของผู้ซื้อที่จะต้องชำระราคาสินค้าให้แก่ร้านค้าตามมาตรา 486 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ซื้อจำต้องรับมอบทรัพย์สินที่ตนได้รับซื้อและใช้ราคาค่าซื้อสัญญาซื้อขาย" ดังนั้น เมื่อผู้ซื้อไม่ชำระราคาสินค้าแก่ร้านค้าตาม เวลาที่กำหนดย่อมถือได้ว่า ผู้ซื้อค้างชำระราคาสินค้า ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 ให้คิดอัตราร้อยละ 7 1/2 ค่อมปีในเงินที่ค้างชำระ หรือถ้าได้มีการตกลงเป็นอย่างอื่นก็ให้เป็นอย่างนั้น

มาตรา 224 บัญญัติว่า "หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดถึงค่อมปี ถ้าเจ้าหน้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น"

ดังนั้น ถ้าตกลงกันให้ชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 7 1/2 ค่อมปีก็ย่อมทำได้เต็มที่ และการคิดดอกเบี้ยดังกล่าวก็ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าค่อมปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าค่อมปี" เนื่องจากไม่ใช่เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม แต่เป็นดอกเบี้ยที่กฎหมายให้ โดยถือว่าหนี้เงินนั้นถ้าไม่ได้ชำระภายในกำหนด เจ้าหน้อ่อมได้รับความเสียหายแล้ว ทั้งนี้เทียบตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1631-1634/2508 ซึ่งได้วินิจฉัยว่าดอกเบี้ยในการเล่นเกม เปียหวอย ไม่ใช่ดอกเบี้ยในการกู้ยืม จึงไม่ตกอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ดังนั้น จึงน่าจะอนุโลมเป็นความหมายได้ว่าหากมิใช่เป็นการกู้ยืมเงินแล้ว ก็จะไม่นำมาตรา 654 มาใช้บังคับ

ในกรณีที่บัตรเครดิตมีคู่สัญญาสามฝ่าย (Three Party Agreement) กล่าวคือ แทนที่จะเป็นพ่อค้าเป็นผู้ถือบัตรเครดิต ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินจะเป็นผู้ถือบัตรเครดิตแทน โดยผู้ถือบัตรเครดิตสามารถใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าหรือบริการจากร้านค้าต่าง ๆ ที่มีข้อตกลงอยู่กับผู้ถือบัตรเครดิต และในกรณีที่ราคาสินค้าเกินกว่าวงเงิน เครดิตที่กำหนดไว้ ร้านค้าจะค้องโทรศัพท์สอบถามไปยังผู้ถือบัตรเครดิตว่าจะอนุมัติการซื้อชยาดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้ในระหว่างผู้ถือบัตรเครดิตและร้านค้าจะมีข้อตกลงให้ผู้ถือบัตรเครดิตช้ส่วนลดมระมาณร้อยละ 3 - 5 ตามที่ได้ตกลงกับร้านค้าแต่ละราย และเนื่องจากผู้ถือบัตรเครดิตมิได้เป็นผู้รับโอนสิทธิ

เรียกร่องจากร้านค้า ผู้ออกบัตร เครดิตจึงอยู่ในฐานะ เจ้าหนี้ของผู้ถือบัตร เครดิตตามสัญญาที่มีอยู่
 ต่อกันโดยตรง ฉะนั้น เมื่อผู้ถือบัตร เครดิตไม่ชำระเงินตามระยะเวลาที่กำหนด ผู้ถือบัตร เครดิต
 ก็ย่อมได้ชื่อว่าเป็นลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ซึ่งผู้ออกบัตร เครดิตในฐานะ เจ้าหนี้อาจจะคิดดอกเบี้ย
 ในระหว่างผิดนัดได้ในอัตราร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปี หรือถ้าผู้ออกบัตร เครดิตและผู้ถือบัตร เครดิตมี
 ข้อตกลงกันเป็นอย่างอื่นก็ให้เป็นไปตามนั้น ตามมาตรา 224 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 ดังนั้นการใช้บัตร เครดิตในลักษณะนี้ ย่อมไม่เป็นการกู้ยืมเงินตามมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์

สำหรับในการใช้บัตร เครดิตถอน เงินสดจาก เครื่องฝากถอน เงินอัตโนมัติ ซึ่งเป็นรูปแบบ
 ของการใช้บัตร เครดิตอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ออกบัตร เครดิตยินยอมให้ผู้ถือบัตร เครดิตสามารถใช้ได้
 นอกเหนือไปจากการใช้บัตร เครดิตซื้อสินค้าหรือรับบริการจากร้านค้าผู้รับบัตร เครดิตนั้น สมควรที่
 จะแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีเป็นบัตร เครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากในการดำเนินการขออนุญาต
 จัดตั้งธนาคารพาณิชย์จะต้อง เป็นไปตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ฉะนั้น
 การประกอบธุรกิจใด ๆ ของธนาคารพาณิชย์จึงอยู่ในขอบข่ายการควบคุมจากธนาคารแห่งประเทศไทย
 ไทยด้วย สำหรับธุรกิจบัตร เครดิตของธนาคารพาณิชย์ก็ อยู่ในข่ายของการประกอบธุรกิจ อันเป็น
 ประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งจะต้อง
 ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย และอยู่ภายใต้การควบคุมจากธนาคารแห่งประเทศไทย¹⁷
 ดังนั้น สำหรับการคิดดอกเบี้ยสำหรับการที่ผู้ถือบัตร เครดิตถอน เงินสดจาก เครื่องฝากถอน เงินอัตโนมัติ
 อันทำให้มียอดเงิน ในบัญชีของผู้ถือบัตร เครดิตเป็นลูกหนี้ธนาคาร จึงเป็นการกู้ยืมโดยตรงจากผู้ออก
 บัตร เครดิต ซึ่งจะคงอยู่ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ในเรื่องอัตราดอกเบี้ย
 สูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์จะ เรียกเก็บจากลูกค้าได้ในการให้กู้ยืม ซึ่งจากข้อตกลงการใช้บัตร เครดิต
 สำหรับบัตร เครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ หรือธนาคารพาณิชย์ เป็นตัวแทนก็ระบุไว้สอดคล้องกับ
 ระเบียบดังกล่าวอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถใช้บังคับได้ระหว่างผู้ออกบัตร เครดิตกับผู้ถือบัตร เครดิต

¹⁷ ฤกษ์ชัย ศิริเขต, "การนำเครื่องอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในธุรกิจธนาคารพาณิชย์:
 ผลกระทบเกี่ยวกับสภาพทางกฎหมาย." (รายงานการวิจัยโดยทุนอุดหนุนจากสำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2532), หน้า 15.

2. กรณีเป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทเอกชน ที่ดำเนินการธุรกิจบัตรเครดิต จากบทบัญญัติ
 ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้ให้คำจำกัดความของ
 "การธนาคารพาณิชย์" ไว้ว่าเป็น "การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม
 หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก)
 ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรรวรรค
 ต่างประเทศ" และนอกจากนั้นในมาตราดังกล่าวยังให้คำจำกัดความของการ "ให้สินเชื่อ"
 ไว้ว่าเป็น "การให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน เป็นเจ้าหนี้ เนื่องจากได้จ่ายหรือ
 สั่งให้จ่ายเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตาม
 เล็ดเตอร์ออฟเครดิต"

จากคำจำกัดความดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากธุรกิจบัตรเครดิตที่ดำเนินการโดยบริษัท
 เอกชนแล้ว จะเห็นได้ว่าการดำเนินการไม่มีการรับฝากเงินจากลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรเครดิต
 แต่อย่างใด ดังนั้นการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเมื่อมองจากประเด็นนี้ จึงไม่เป็นกิจการธนาคาร
 พาณิชย์อันจะต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจ
 บัตรเครดิตที่ดำเนินการโดยธนาคารพาณิชย์

แต่จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นนั้นเอง ในเรื่องการให้สินเชื่อก็ทำให้เป็นข้อ
 จำกัดของธุรกิจบัตรเครดิตที่ดำเนินการโดยบริษัท เอกชนที่ไม่อาจดำเนินการให้สินเชื่อที่มีลักษณะ
 เป็นการให้กู้ยืมเงินได้ เพราะมิฉะนั้นจะทำให้เป็นการเข้าข่ายประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์
 ซึ่งต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจบัตรเครดิต
 ที่ดำเนินการโดยธนาคารพาณิชย์

จากข้อจำกัดในเรื่องการให้กู้ยืมเงินดังกล่าว จึงทำให้ข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต
 ที่ทำขึ้นระหว่างผู้ถือบัตรเครดิต กับผู้ออกบัตรเครดิตที่เป็นบริษัทเอกชน สำหรับเรื่องการถอนเงิน
 จากเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ จึงต้องเสี่ยงที่จะไม่ใช่คำว่าดอกเบี้ยสำหรับจำนวนเงินที่อนุญาต
 ให้ผู้ถือบัตรเครดิตถอนไป แต่ใช้คำว่า ค่าธรรมเนียมการถอนเงินสดแทน โดยกำหนดว่าในการถอน
 เงินสดจากบัญชีของผู้ออกบัตรเครดิตผ่านเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องเสีย
 ค่าธรรมเนียมทันที เป็นจำนวนเงินที่กำหนด ซึ่งการถอนเงินดังกล่าว เป็นการที่ผู้ออกบัตรเครดิต
 ทดรองจ่ายเงินสดให้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตไปก่อน เช่นเดียวกับการที่ผู้ถือบัตรเครดิตนำบัตรเครดิต
 ไปใช้ซื้อสินค้า เมื่อร้านค้าจัดส่งหลักฐานการซื้อขาย (Sales Slip) มาเรียกเก็บจากผู้ออกบัตร

เครดิต ผู้ออกบัตรเครดิตก็ต้องทรงจ่ายเงินให้กับร้านค้าแทนผู้ถือบัตรเครดิตไปก่อน โดยผู้ออกบัตรเครดิตจะเรียกเก็บคืนจากผู้ถือบัตรเครดิต เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้ค่าธรรมเนียมที่ผู้ออกบัตรเครดิตคิดจากผู้ถือบัตรเครดิต กรณีถอนเงินสดไม่ใช่ดอกเบี้ยการให้กู้ยืมเงิน ซึ่งไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติว่า "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี"

ส่วนสำหรับในเรื่องการกำหนดค่าปรับกรณีการชำระคืนล่าช้า ของผู้ถือบัตรเครดิต ตามเงื่อนไขในข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทเอกชนนั้น ก็เป็นเรื่องของข้อกำหนดในสัญญาที่คู่กรณีสามารถกำหนดตกลงกันอย่างไรก็ได้ หากไม่มีวัตถุประสงค์ต่อมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วก็เป็นอันใช้บังคับได้ระหว่างคู่กรณีตามสัญญา ซึ่งสำหรับค่าปรับกรณีผู้ถือบัตรเครดิตชำระเงินให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิตล่าช้า นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเทียบได้กับเรื่องเบี้ยปรับตามมาตรา 381 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อคนไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เช่นว่าไม่ชำระหนี้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น นอกจากจะเรียกให้ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันถึงจะรับนั้นอีกด้วยก็ได้" ดังนั้นเมื่อข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตได้กำหนดค่าปรับกรณีชำระคืนล่าช้าไว้เป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม หากผู้ถือบัตรเครดิตได้ตกลงยินยอมด้วย ก็ต้องเป็นไปตามข้อตกลงนั้น

จากที่ได้วิเคราะห์มาในบทนี้จะเห็นได้ว่า ข้อตกลงการใช้บัตรเครดิตที่ทำกันขึ้นระหว่างผู้ออกบัตรเครดิตกับผู้ถือบัตรเครดิต ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ถือบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น จากกรณีต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่มีผลใช้บังคับกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เพราะแม้จะมีลักษณะของการจำกัดความรับผิดชอบของฝ่ายผู้ออกบัตรเครดิตก็ตามแต่ก็ไม่ถึงขั้นเป็นการตกลงล่วงหน้า ยกเว้นมิให้ผู้ออกบัตรเครดิตต้องรับผิดชอบเพื่อถ่วงดุล หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันจะทำให้ข้อตกลงตกเป็นโมฆะ ตามบทบัญญัติมาตรา 373 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสำหรับหัวข้อที่วิทยานิพนธ์นี้มุ่งเน้นในการพิจารณาก็คือ ความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรเครดิต สำหรับกรณีที่บัตรเครดิตเกิดสูญหาย หรือถูกขโมยไปจากความครอบครองของผู้ถือบัตรเครดิต และมีการนำไปใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการ ตลอดจนนำไปใช้ถอนเงินสดจากเครื่องไอทีเอ็มเงินอัตโนมัติว่ามีเพียงใด สำหรับในหัวข้ออื่นนั้นจะพิจารณาเพียงสังเขปเท่านั้น และสำหรับในบทต่อไปจะได้วิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้ถือบัตรเครดิต สำหรับกรณีที่บัตรเครดิตเกิดสูญหายหรือถูกขโมยไปจากความครอบครอง และมีการนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้จนเกิดความเสียหายเกิดขึ้นว่า ผู้ถือบัตรเครดิตสมควรจะต้องรับผิดชอบแค่ไหน เพียงใด